

De professionele masterstandaard

Vereniging Hogescholen

Juni 2019

Vereniging Hogescholen

Voorwoord

Masteropleidingen hebben binnen het hoger beroepsonderwijs (hbo) de laatste jaren een meer prominente plek gekregen en hiermee meerwaarde geboden voor de kennissamenleving. In deze kennissamenleving spelen steeds complexere vraagstukken. Een hbo-master is beroepsgeoriënteerd en heeft een directe link met de praktijk en leidt hoogopgeleide professionals op die met deze vraagstukken om kunnen gaan. Daarnaast is een master ook van belang voor de instellingen zelf, omdat de onderzoekskwaliteit en -cultuur wordt versterkt door de aanwezigheid van deze opleidingen in hogescholen.

Tijdens de Invitational Conference Masteronderwijs van 2016 is het actieplan¹ Professionele Masters van het Landelijk Platform (LPPM) aan de minister van OCW aangeboden. Hierin kondigen de hogescholen aan dat zij het aantal masteropleidingen flink gaan uitbreiden. Inmiddels zien we een gestage groei van het aantal en meer diversiteit in het aanbod aan professionele masteropleidingen. Steeds meer hogescholen bieden associate degree-, bachelor- en masteropleidingen aan. De bachelor-opleidingen zijn zich tegelijkertijd aan het herprofilen en daarmee ontstaat verbreding in het aanbod. De verschillende hbo-masteropleidingen sluiten aan op deze actuele ontwikkelingen in het werkveld en in het hbo.

Naar aanleiding van bovenstaande ontwikkelingen en in lijn met de ambitie van de Vereniging Hogescholen is in dit document de beschrijving van de professionele masterstandaard geactualiseerd. Deze is gebaseerd op nationale en internationale standaarden voor het masterniveau. Het doel van de hbo-masterstandaard is het expliciet maken van de kern van een masteropleiding binnen een hbo-instelling. De standaard dient als een richtpunt voor de ontwikkeling van (landelijke) beroeps- en opleidingsprofielen en voor de uitwerking daarvan in de curricula van de afzonderlijke opleidingen.

De standaard is geschreven door een werkgroep binnen het LPPM bestaande uit inhoudelijke experts. Zij hebben de standaard ontwikkeld in afstemming met de eigen achterban en passend bij de kaders. Een eerste concept is voorgelegd aan de zeven sectorale adviescolleges (SAC's). Zij hebben vanuit hun specifieke domeinperspectief waardevolle feedback geleverd. De definitieve versie is op basis van deze feedback herschreven en doorontwikkeld en voorgelegd aan het LPPM. Tot slot is deze versie officieel vastgesteld door de Algemene Vergadering van de Vereniging Hogescholen op 28 juni 2019.

We hebben hiermee de professionele master gekenschetst vanuit de ambitie om een eenduidig en duidelijk beeld neer te zetten van het masterniveau in samenhang met de professionele oriëntatie van het hbo. Via deze weg willen wij tot slot een ieder bedanken die een bijdrage heeft geleverd aan het vormgeven van deze vernieuwde standaard.

¹http://vereniginghogescholen.h5mag.com/professionele_masters_2016/actieplan_professionele_masters

De werkgroep masterstandaard Landelijk Platform Professionele Masteropleidingen:

- Willie van der Galiën-Roodhardt, Programmadirecteur Masteropleidingen, NHL Stenden Hogeschool
- Margreet Riemersma, Stafbureau Onderwijs en Onderzoek, Hanze University of Applied Sciences, Groningen
- Ellis Visch, hoofd Kwaliteitszorg, Hogeschool voor de Kunsten Utrecht
- Mirjam Losse, Senior Advisor Research and Education, Saxion University of Applied Sciences
- Lisette Munneke, Lectoraat Methodologie van Praktijkgericht Onderzoek, Hogeschool Utrecht
- Petra Kanters, Onderwijsmanager Masteropleidingen, Hogeschool Rotterdam, Voorzitter Landelijk Platform Professionele Masteropleidingen
- Marianne Kok, Onderwijskundige Hogeschool van Amsterdam
- Hugo Nierstrasz, Programmamanager Masterontwikkeling, Hogeschool van Amsterdam
- Jacqueline Kok, Coördinator Masters Saxion Research & Graduate School, Saxion University of Applied Sciences
- Didi Griffioen, Lector Higher Education, Research and Innovation, Hogeschool van Amsterdam

Ondersteund door:

- Marije Markus, Onderwijskundig Adviseur
- Jort Diekerhof, Beleidsadviseur Vereniging Hogescholen

Juni 2019

Inhoud

Voorwoord	1
1. Inleiding	4
1.1 Diversiteit	4
2. Uitgangspunten	5
2.1 Karakteristiek	5
3. De standaard	7
3.A Meesterschap	8
3.B Onderzoekend vermogen	8
3.C Interprofessioneel handelen	9
3.D Doorwerking	10
4. Verantwoording	11
4.1 De Dublin Descriptoren	11
4.2 Het EQF en het NLQF in het Nederlandse onderwijssysteem	12
4.3 Het EQF en het NLQF	13
5. Toelichting	16
5.1 Context en karakteristiek	16
5.2.A Meesterschap	16
5.2.B Onderzoekend vermogen	17
5.2.C Interprofessioneel handelen	17
5.2.D Doorwerking	18
5.3 Het onderscheidende principe tussen de raamwerken	19
Bijlage	20
ZelCom Model	20

1. Inleiding

In 2012 is de hbo-masterstandaard gedefinieerd en vastgesteld door de Vereniging Hogescholen. In 2018 is door de Sectorale Advies Colleges (SAC) gevraagd aan het Landelijk Platform Professionele Masteropleidingen (LPPM) van de Vereniging Hogescholen om deze standaard te actualiseren in het licht van de ambities rondom de master en de nieuwe ontwikkelingen. De werkgroep “actualisering masterstandaard in het hbo” is vervolgens met deze opdracht gestart. In dit document vindt u het resultaat van deze opdracht, een actualisering en herziening van de hbo-masterstandaard; de professionele master.

Het hoger beroepsonderwijs (hbo) bestaat uit drie niveaus, de associate degree (niveau 5), het bachelorniveau (niveau 6) en het masterniveau (niveau 7). In Nederland worden door universiteiten en hbo-instellingen op niveau 7 opleidingen aangeboden. In dit document is het niveau 7 binnen de context van het hbo beschreven. Deze herziene standaard beschrijft de karakteriserende kenmerken van de professionele master-afgestudeerde.

1.1 Diversiteit

Afhankelijk van de sector, het doel en de doelgroep van de masteropleiding verschilt de inrichting van masteropleidingen in het hbo. Dat is ook terug te zien in de diversiteit in het masteraanbod van hogescholen. Er zijn verschillende types masteropleidingen te onderscheiden.

Variatie soort masteropleidingen:

- Doorstroommaster: een masteropleiding die direct aansluit op de bacheloropleiding;
 - Post-experience master: Het masterdiploma biedt de student verbreding binnen het eigen beroep. Om in te stromen is relevante werkervaring vereist;
- Masteropleidingen worden zowel in voltijd, in deeltijd als dual aangeboden.

Variatie in oriëntatie:

- Beroepskwalificerende master: Het masterdiploma is nodig om het beroep uit te oefenen (voorbeelden hiervan zijn een toenemend aantal masters in de zorgsector);
- Specialiserende master: De toenemende complexiteit van de beroepspraktijk kan tot verre gaande specialisaties in één vakgebied of sector leiden. Het masterdiploma biedt de student verdieping en verhoogt het niveau van de beroepsuitoefening. De instroom varieert van de ervaren professional tot doorstromende bachelor-afgestudeerden;
- Cross-over master: De toenemende complexiteit van de beroepspraktijk leidt vaak tot crossovers tussen vakgebieden of sectoren;

Professionele masters kunnen tenslotte primair gericht zijn op een nationale of internationale doelgroep. De beschrijving van de professionele master is in dit document zo opgesteld dat deze recht doet aan bovenstaande rijkheid aan masteropleidingen.

2. Uitgangspunten

De standaard beschrijft de kern van de hbo-master en kan voor meerdere doeleinden ingezet worden als referentiepunt. Partijen die zich bezighouden met het ontwikkelen dan wel vaststellen van (landelijke) beroeps- en opleidingsprofielen kunnen zich verhouden tot de standaard. De masterstandaard is tevens ondersteunend bij het ontwikkelen van nieuwe professionele masteropleidingen en fungeert als gezamenlijk kwaliteitskader. Tevens is de standaard in te zetten als borgingsinstrument en is het een hulpmiddel bij accreditaties door de NVAO². De professionele masterstandaard is ook een middel om de professionele masteropleidingen kernachtig te profileren. De standaard is een richtpunt waarbij het adagium ‘pas toe of leg uit’ wordt gehanteerd, er kan afgeweken worden van deze standaard mits dit onderbouwd wordt.

De primaire oriëntatie van de hbo-masterstandaard is een typering van het eindniveau van professionele master-afgestudeerden. De standaard van de professionele master komt niet in de plaats van de niveaubeschrijvingen uit de Dublin-descriptoren, het European Qualifications Framework (EQF), het Nederlands Kwalificatie Raamwerk (NLQF) en de NVAO-standaarden. Deze standaarden zijn wel gebruikt ter validatie van de professionele masterstandaard.

2.1 Karakteristiek

In het actieplan ‘Professionele Masters van toegevoegde waarde’³ heeft de LPPM de masteropleidingen in het hbo als volgt gekarakteriseerd:

“Hogescholen zijn de plek bij uitstek waar mensen worden opgeleid tot professionals die op masterniveau werkzaam zijn. Of dat nu direct aansluitend op de studieloopbaan als student of tijdens het werkzame leven is, een masteropleiding van een hogeschool bereidt studenten voor op een steeds complexere beroepspraktijk. Onze samenleving verandert snel en met steeds grotere snelheid. Dat geldt in nog sterkere mate voor beroepen en arbeidsorganisaties, waardoor de complexiteit van leefwereld en economie exponentieel toeneemt.

Professionals krijgen als gevolg daarvan te maken met steeds **uitdagender vraagstukken**, die vragen om een **stevige theoretische** en **onderzoeksmatige kennisbasis**, soms zelfs specialistisch van aard. Maar ook om een **multidisciplinaire** aanpak, over de **grenzen** van het eigen vakgebied heen.

Een professionele masteropleiding, een master met een beroepsgerichte oriëntatie, voorziet in deze groeiende behoefte. Met hun praktijkgericht onderzoek spelen de hogescholen in op de professionalisering van beroepen waarvoor zij opleiden. Die zijn kennisintensiever en innovatiever geworden; een ontwikkeling die zich in hoog tempo voortzet. Precies die ontwikkeling ligt ook aan de basis van de professionele master. (p.7)”

² Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland 2018 (Kader 2018) (Staatscourant 29 januari 2019, nr. 3198).

³ Vereniging Hogescholen (2016) *Professionele Masters van Toegevoegde Waarde*. https://www.vereniginghogescholen.nl/system/knowledge_base/attachments/files/000/000/595/original/085_004_HBO_MASTERS_P2__08_.pdf?1468585542

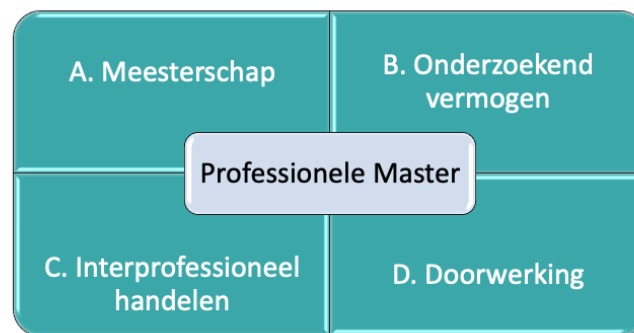
De context waarbinnen professionele masters werken na het afstuderen is complex. Masterprofessionals zijn beroepsbeoefenaren die op een gevorderd niveau om kunnen gaan met complexe maatschappelijke en soms ethische vraagstukken. Er wordt van hen gevraagd om in hun beroepspraktijk een bijdrage te leveren aan kenniscreatie en innovatie die nodig is voor het oplossen van deze complexe vraagstukken. Ze werken hierin samen met andere professionals vanuit een grondig begrip van de eigen kwaliteiten, identiteit en positionering. Om de afgestudeerde masterprofessional te kunnen definiëren is door de werkgroep de volgende karakteristiek geschreven.

Afgestudeerde professionele masters werken in een beroepsgerichte context aan complexe praktijkvraagstukken. Ze doen dit vanuit een stevige theoretische kennisbasis, onderzoeksmatige methoden en attitude. Ze handelen professioneel vanuit een ethisch en moreel besef en zijn autonoom en reflectief. Zij zijn doorgroeid naar een gevorderd niveau en tonen meesterschap in hun discipline. Zij werken hierin zelfstandig en interprofessioneel samen in diverse netwerken en dragen bij aan kenniscreatie en innovatie.

3. De standaard

Het eindniveau van een afgestudeerde van een professionele masteropleiding onderscheidt zich aan de hand van de volgende vier pijlers:

- A. **Meesterschap**, hierin komt professionele ontwikkeling, het lerend vermogen en ethisch moreel handelen tot uiting.
- B. **Onderzoekend vermogen**, hierin is uiteengezet hoe onderzoekend vermogen de masterprofessionals in staat stelt om de beroepspraktijk te veranderen en doorwerking te bewerkstelligen.
- C. **Interprofessioneel handelen**, waarin het belang van handelen vanuit een breed perspectief en samenwerken in een multidisciplinair netwerk is gekenschetst als voorwaardelijk voor het werk als masterprofessional.
- D. **Doorwerking**, waarin het doel waartoe de masterprofessional werkt is beschreven. Bij het onderzoeken en oplossen van praktijkvraagstukken is het resultaat een verankerde doorwerking (impact) in de beroepspraktijk en het bredere beroepsdomein.

Figuur 1 De 4 pijlers van de Professionele Master

3.A Meesterschap

Professionele ontwikkeling, lerend vermogen en ethisch, moreel handelen zijn de kern van de pijler meesterschap.

De masterprofessional is reflectief en heeft de regie over zijn professionele ontwikkeling⁴. De professional kan de mate van complexiteit van een praktijkvraagstuk inschatten en bepalen welke verdiepende kennis en ondersteuning uit zijn netwerk nodig is om een vraagstuk te onderzoeken en op te lossen.

Master- afgestudeerden kunnen hun handelen en dat van anderen kritisch beoordelen aan de hand van morele waarden en zijn in staat om daarover het debat aan te gaan met collega's, opdrachtgevers en andere partijen. De masterprofessional beschikt daarmee over ethische sensitiviteit en kan meervoudige perspectieven analyseren en vergelijken. Hij is tevens in staat om oordelen te formuleren op grond van onvolledige of beperkte informatie. Bovenstaande vereist reflecterend vermogen waardoor een masterprofessional het vakmanschap overstijgt en zich ontwikkelt naar meesterschap in zijn beroepsdomein.

3.B Onderzoekend vermogen

De kern van de pijler onderzoekend vermogen is het onderkennen en analyseren van complexe vraagstukken in de beroepspraktijk en deze op een strategische, tactische en creatieve wijze op kunnen lossen.

Het kunnen onderzoeken en oplossen van deze complexe praktijkvraagstukken vereist onderzoekend vermogen⁵ waarbij de professional kan bevragen, contextualiseren (conceptualiseren en concretiseren)⁶. De masterprofessional plaatst het praktijkvraagstuk binnen een internationaal (wetenschappelijk) conceptueel kader en/of geldende discours en andere vormen van kennis, zoals vakkennis en praktijkkennis. Dit is de fase van het bevragen en conceptualiseren. Vervolgens is het aan de professional om dit te concretiseren en te komen tot mogelijke oplossingen, ontwerpen en interventies, die bijdrage aan kenniscreatie en innovatie in het beroepsdomein. Dit kan een iteratief proces zijn.

De masterprofessional zet een vorm van praktijkgericht onderzoek in bij het onderzoeken en oplossen van praktijkvraagstukken en is in staat om de methodologie van praktijkgericht onderzoek af te stemmen op de gestelde doelen (kennis-, maak-, leer- en veranderdoelen⁷). De professional kan daarbij kritisch om gaan met de diversiteit aan verschillende soorten kennis en komen tot een logische én bruikbare synthese van beschikbare kennis. De professional doet dit vanuit een stevige praktijktheoretische basis.

⁴ Zie bijvoorbeeld het werk van David Schön rondom de reflectieve professional.

⁵ Zoals gedefinieerd door Daan Andriessen (2014) in zijn openbare les *Praktisch relevant én methodisch grondig? Dimensies van onderzoek in het hbo*. Utrecht: Hogeschool Utrecht).

⁶ Deze termen komen uit het werk van Wenja Heusdens (Heusdens, W. T., Bakker, A., Baartman, L. K. J., & De Bruijn, E. (2015). Contextualising Vocational Knowledge : A Theoretical Framework and Illustrations From Culinary Education. *Vocation and Learning*, 9(2), 151–165.).

⁷ Andriessen, D. (2019). Doorwerking van onderzoek in complexe vraagstukken. In K. Montesano Montesori, N., Schipper, M., Andriessen, D. & Greven (Ed.), *Bewegen in Complexiteit; Voorbeelden voor onderwijs, onderzoek en praktijk*. Utrecht: Hogeschool Utrecht.

Dat betekent ook dat de masterprofessional een goede afweging kan maken in de mate waarin een onderzoek grondig methodologisch aangepakt moet worden en tegelijkertijd voldoende relevant weet te blijven voor de context waarin het praktijkvraagstuk zich voordoet. Hierbij geeft de professional het onderzoeksproces zo vormgegeven dat **doorwerking** in de beroepspraktijk plaats kan vinden (zie d.).

3.C Interprofessioneel handelen

De kern van interprofessioneel handelen bestaat uit het kunnen duiden van de belangrijke, complexe kwesties samen met en vanuit verschillende disciplines, stakeholders, perspectieven en invalshoeken.

De masterprofessional heeft een **brede blik** op de samenleving en de toekomst. Traditionele werkvelden vallen weg en grenzen tussen sectoren, beroepen en disciplines worden flexibel. Tevens vraagt de globaliserende wereld om professionals die oog hebben voor maatschappelijke uitdagingen en die maatschappelijke verantwoordelijkheid dragen vanuit hun professie.

De masterprofessional kan zich goed bewegen in een internationale context en beschikt over voldoende interculturele competenties om samen te kunnen werken. De professional ontwikkelt en onderhoudt professionele netwerken in de (internationale) beroepspraktijk.

Hij kan in een lerend netwerk met anderen komen tot uitwisseling van kennis, ideeën en analyses, om bij te dragen aan de kennisontwikkeling van de handelingspraktijk en beroepsgroep⁸. De masterprofessional beschikt dan ook over integratief vermogen en kan partijen bij elkaar brengen. Op deze manier ontstaan nieuwe mogelijke praktijken en perspectieven, waarbij verschillende samenwerkingsvormen mogelijk zijn, elk vanuit een eigen motivatie.

Aan deze vormen van samenwerking zijn door de jaren heen verschillende termen⁹ verbonden:

- *Monodisciplinair*, dit betreft de kennis, ervaring en methodiek van een afgebakend vakgebied of sector.
- *Multidisciplinair*, hier werken (mono)disciplines samen en stemmen in breder perspectief (bijvoorbeeld in de keten, regionaal (inter)nationaal) af over een vraagstuk.
- *Interdisciplinair*: kennis, ervaring en methodiek van verschillende disciplines en sectoren worden geïntegreerd om samen tot een resultaat te komen.
- *Transdisciplinair*, hier wordt tot een eenheid van kennis gekomen met gedeelde methodieken, concepten en een overstijgend vocabulaire.

⁸ Zie voor verdiepende informatie Markauskaite, M., & Goodyear, P. (2017). *Epistemic fluency and professional education: innovation, knowledgeable action and actionable knowledge*. Dordrecht: Springer.

⁹ OBK netwerk, Werkgroep Competenties Masters, Masterprofiel Beeldende Kunst en Vormgeving, april 2016.

De masterprofessional handelt in nieuwe of onbekende omstandigheden binnen een brede of multidisciplinaire context die gerelateerd is aan het beroepsdomein. Hij heeft een kritisch bewustzijn van complexe vraagstukken op het eigen vakgebied en het raakvlak tussen verschillende vakgebieden en kan hierbinnen **interprofessioneel** handelen en meervoudige processen aansturen.

3.D Doorwerking¹⁰

De kern van de pijler doorwerking bestaat uit het resultaat dat de masterprofessional bewerkstelligt. De masterprofessional zorgt door zijn handelen voor doorwerking in de beroepspraktijk en draagt bij aan innovatie.

De masterprofessional draagt bij aan **innovatie** van de beroepspraktijk. Hij is in staat om conclusies, motieven en overwegingen in interactie met anderen te delen en (nieuwe) kennis te creëren. De professional ontwikkelt nieuwe kennis en procedures en integreert kennis uit verschillende vakgebieden. Hij handelt en communiceert over de grenzen van de eigen praktijk¹¹. Hij kan omgaan met onvoorziene uitdagingen door zijn verbeeldingskracht over de toekomst te gebruiken om het heden te vernieuwen¹².

De masterprofessional kan de kennis die hij heeft opgedaan bij het werken aan een complex praktijkvraagstuk vanuit metaperspectief beschouwen en input geven voor mogelijke transfer naar andere praktijksituaties. Op deze wijze leidt innovatie in het eigen werk en de eigen professie tot inzichten en praktijkinnovaties in het bredere beroepsdomein waarin de masterprofessional acteert. De doorwerking richt zich daarmee ook op valorisatie van kennis in het beroepsdomein.

De professional draagt bij aan innovatieve, slimme oplossingen voor complexe praktijkvraagstukken. Hij zorgt voor doorwerking in de beroepspraktijk door zijn meesterschap, onderzoekend vermogen en interprofessioneel handelen in te zetten.

¹⁰ In 2018 presenteerde de Vereniging Hogescholen het rapport 'Meer waarde met hbo'. In dit rapport wordt voor de waarde van praktijkgericht onderzoek de term doorwerking gekozen in plaats van 'valorisatie' en 'impact' omdat deze termen een te eenzijdig beeld geven van de waarde die onderzoek kan hebben voor praktijksituaties. Analoot hieraan geeft ook de masterstandaard een voorkeur aan de term 'doorwerking' in plaats van 'impact' als het gaat om de waarde van masterprofessionals voor hun praktijk. Zie voor het rapport:

https://www.vereniginghogescholen.nl/system/knowledge_base/attachments/files/000/000/961/original/RAPPORT_MEER_WAARDE_MET_HBO.pdf?1537795313

¹¹ Dit wordt boundary crossing genoemd. Zie Akkerman, S. F., & Bakker, A. (2011). Boundary crossing and boundary objects. *Review of Educational Research*, 81(2), 132–169.

¹² Het gaat hierbij om het zogenaamde futures literacy een term ontwikkeld binnen UNESCO. Het gaat hierbij om de capaciteit van een professional om om te gaan met de toekomst die we niet kennen. Daarbij is een professional in staat om nadenken over de toekomst te gebruiken om het heden te veranderen. Zie Miller, R. (2015). *Embracing complexity and using the future*. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

4. Verantwoording

Bij de beschrijving van de standaard is gebruik gemaakt van relevante bronnen uit de hbo-sectoren om de standaard van de professionele master te kunnen valideren. Tevens zijn de nationale en internationale beschrijvingen van het masterniveau zoals deze zijn uitgewerkt in de Dublin Descriptoren, het EQF en het NLQF vergeleken om de standaard te plaatsen op het juiste niveau. In dit hoofdstuk is uiteengezet hoe deze nationale en internationale standaarden voor het masterniveau gebruikt zijn in het tot stand komen van de vernieuwde professionele masterstandaard.

Er zijn drie raamwerken in de analyse gebruikt om de beschrijvingen van de standaard te voeden met terminologie passend bij de zwaarte van niveau 7. In de volgende paragrafen is een aantal voorbeelden uit de verschillende raamwerken uitgelicht om de relatie tot de standaarden inzichtelijk te maken.

4.1 De Dublin Descriptoren

De Dublin descriptoren¹³ zijn door de lidstaten van de Europese unie vastgesteld om het gemeenschappelijke eindniveau van masteropleidingen te in het kader van het Bologna proces. Deze descriptoren worden gebruikt bij de bepaling van het eindniveau van de hoger onderwijs opleidingen. Hierbij worden vier cycli gehanteerd¹⁴: PhD (third cycle), master (second cycle), bachelor (first cycle) en de associate degree (short cycle)¹⁵. In de volgende tabel is de second cycle weergegeven.

Dublin Descriptoren		Second Cycle Master
1	Kennis en inzicht	Heeft aantoonbare kennis en inzicht, gebaseerd op de kennis en het inzicht op het niveau van Bachelor en die deze overtreffen en/of verdiepen, alsmede een basis of een kans bieden om een originele bijdrage te leveren aan het ontwikkelen en/of toepassen van ideeën, vaak in onderzoeksverband.
2	Toepassen kennis en inzicht	Is in staat om kennis en inzicht en probleemoplossende vermogens toe te passen in nieuwe of onbekende omstandigheden binnen een bredere (of multidisciplinaire) context die gerelateerd is aan het vakgebied; is in staat om kennis te integreren en met complexe materie om te gaan
3	Oordeelsvorming	Is in staat om oordelen te formuleren op grond van onvolledige of beperkte informatie en daarbij rekening te houden met sociaalmaatschappelijke en ethische verantwoordelijkheden, die zijn verbonden aan het toepassen van de eigen kennis en oordelen.
4	Communicatie	Is in staat om conclusies, alsmede de kennis, motieven en overwegingen die hieraan ten grondslag liggen, duidelijk en ondubbelzinnig over te brengen op een publiek van specialisten of nietspecialisten.
5	Leervaardigheden	Bezit de leervaardigheden die hem of haar in staat stellen een vervolgstudie aan te gaan met een grotendeels zelfgestuurd of autonoom karakter

Figuur 2 Dublin Descriptoren Master

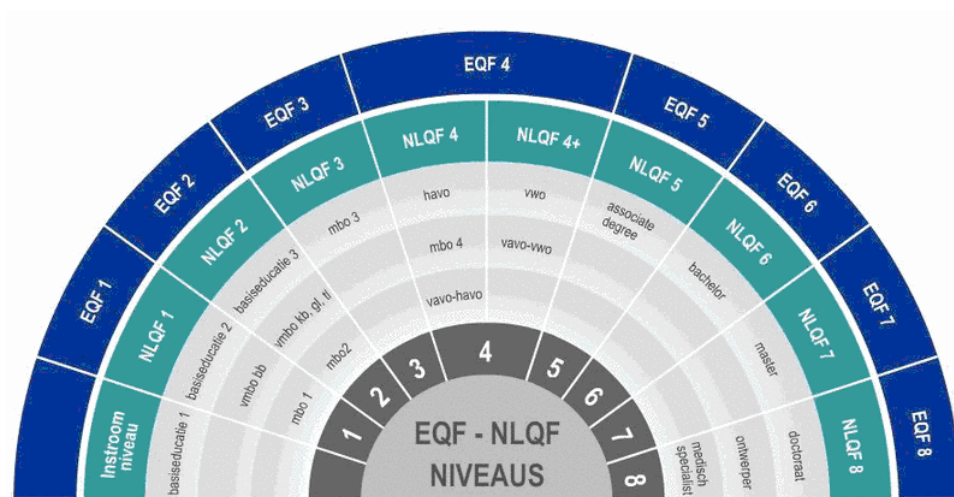
¹³ http://ecahe.eu/w/index.php/Dublin_Descriptors

¹⁴ <http://www.ehea.info/pid34438/three-cycle-system.html>

¹⁵ Rapport Kort en Goed?, verkenning en invoering korte programma's in het hoger beroepsonderwijs, opgesteld door Cinop, in samenwerking met smets+ hover+ adviseurs in opdracht van het ministerie van OCW).

4.2 Het EQF en het NLQF in het Nederlandse onderwijssysteem

In 2008 is in Europa het European Qualifications Framework (EQF) opgesteld om onderlinge vergelijking tussen de verschillende onderwijssystemen en de eindkwalificaties van opleidingen in Europa mogelijk te maken. Het EQF beslaat het gehele onderwijssysteem en bestaat uit acht niveaus. De hoogste niveaus zijn gebaseerd op de Dublin Descriptoren, die de eindniveaus van opleidingen in het Hoger Onderwijs beschrijven. Elk EU-land heeft het EQF vertaald in een eigen niveaubeschrijving. In Nederland is het EQF vertaald in het NLQF¹⁶. In de onderstaande halve cirkel zijn de verschillende Nederlandse onderwijstypen geclusterd rondom het NLQF en het EQF. Het masterniveau is hierin terug te vinden onder niveau 7 van zowel het EQF als het NLQF.

Figuur 3 EQF, NLQF en Nederlandse onderwijssysteem

¹⁶ AdviesNLQF2011 CINOP - begrippenkader pagina 3 -

4.3 Het EQF en het NLQF

Het EQF en het NLQF verschillen in opbouw en uitwerking. Het EQF kent een indeling naar kennis, vaardigheden en verantwoordelijkheid en zelfstandigheid. In het NLQF zijn de vaardigheden nader gespecificeerd en is de context waarbinnen de leeruitkomsten zich afspelen gedefinieerd. In onderstaande tabel is de beschrijving van de leeruitkomsten en de verschillende indelingen weergegeven.

Niveau 7			
NLQF		EQF	
Context	<ul style="list-style-type: none"> Een onbekende, wisselende leef- en werkomgeving met een hoge mate van onzekerheid, ook internationaal. 		
Kennis	<ul style="list-style-type: none"> Bezit bijzonder gespecialiseerde en geavanceerde kennis van een beroep, kennisdomein en wetenschapsgebied en op het raakvlak tussen verschillende beroepen, kennisdomeinen en wetenschapsgebieden. Bezit een kritisch begrip van een reeks van theorieën, principes en concepten, waaronder de belangrijkste van een beroep, kennisdomein en wetenschapsgebied. Bezit uitgebreide, gedetailleerde kennis en kritisch begrip van enkele belangrijke actuele onderwerpen en specialismen gerelateerd aan het beroep of kennisdomein en wetenschapsgebieden. 	<ul style="list-style-type: none"> Bijzonder gespecialiseerde kennis, die ten dele zeer geavanceerd is op een werk- of studiegebied, als basis voor originele ideeën en/of onderzoek. Kritisch bewustzijn van kennisproblemen op een vakgebied en op het raakvlak tussen verschillende vakgebieden. 	Kennis
Vaardigheden		<ul style="list-style-type: none"> Gespecialiseerde vaardigheden in probleem- oplossing, die op het gebied van onderzoek en/of innovatie vereist om nieuwe kennis en procedures te ontwikkelen en kennis uit verschillende vakgebieden te integreren. 	Vaardigheden
Toepassen van kennis	<ul style="list-style-type: none"> Reproduceert, analyseert en integreert de kennis en past deze toe, ook in andere contexten en gaat om met complexe materie. Deze kennis vormt de basis voor originele ideeën en onderzoek. Gebruikt de opgedane kennis op een hoger abstractie-niveau. Denkt conceptueel. Stelt argumentaties op en verdiept deze. 		

	<ul style="list-style-type: none"> • Brengt op basis van methodologische kennis een fundamenteel onderzoek zelfstandig tot een goed einde. • Levert een originele bijdrage aan het ontwikkelen en toepassen van ideeën, vaak in onderzoeksverband. • Signaleert beperkingen van bestaande kennis in de beroepspraktijk en in het kennisdomein op het raakvlak tussen verschillende beroepspraktijken en kennisdomeinen onderneemt actie. Analyseert complexe beroeps- en wetenschappelijke taken en voert deze uit. 		
Probleemoplossende vaardigheden	<ul style="list-style-type: none"> • Onderkent en analyseert complexe problemen in de beroepspraktijk en in het kennisdomein en lost deze op tactische, strategische en creatieve wijze op. • Levert in de beroepspraktijk en in het kennisdomein een bijdrage aan de (wetenschappelijke) oplossing van complexe problemen door gegevens te identificeren en te gebruiken 		
Leer- en ontwikkelvaardigheden	<ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelt zich grotendeels autonoom. 		
Informatievaardigheden	<ul style="list-style-type: none"> • Verzamelt en analyseert op een verantwoorde, kritische manier brede, verdiepte en gedetailleerde wetenschappelijke informatie over een reeks van theorieën, principes en concepten van en gerelateerd aan een beroep of kennisdomein, evenals informatie over enkele belangrijke actuele onderwerpen en specialismen gerelateerd aan het beroep en kennisdomein en geeft deze informatie weer. 		
Communicatievaardigheden	<ul style="list-style-type: none"> • Communiceert doelgericht op basis van in de context en beroepspraktijk geldende conventies met gelijken, specialisten en niet-specialisten, leidinggevenden en cliënten. 		

<p>Verantwoordelijkheid en Zelfstandigheid</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Werkt samen met specialisten en niet-specialisten, gelijken, leidinggevenden en cliënten. • Draagt verantwoordelijkheid voor resultaten van eigen werk en studie en het resultaat van het werk van anderen. • Draagt verantwoordelijkheid voor het aansturen van complexe processen en de professionele ontwikkeling van personen en groepen. • Formuleert oordelen op grond van onvolledige of beperkte informatie en houdt daarbij rekening met sociaal-maatschappelijke, wetenschappelijke en ethische verantwoordelijkheden, die zijn verbonden aan het toepassen van de eigen kennis en oordelen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Managen en transformeren van complexe en onvoorspelbare werk- of studiecontexten die nieuwe strategische benaderingen vereisen. • De verantwoordelijkheid op zich nemen om bij te dragen tot professionele kennis en manieren van werken en/of om strategische prestaties van teams kritisch te bekijken. 	<p>Verantwoordelijkheid en Zelfstandigheid</p>
--	---	--	--

Figuur 4 Het NLQF en EQF op niveau 7

5. Toelichting

In de volgende paragrafen is toegelicht hoe de Dublin Descriptoren, het EQF en het NLQF zijn gebruikt ter validatie van de professionele masterstandaard. Een aantal voorbeelden zijn uitgelicht en beschreven zodat duidelijk wordt hoe de niveauomschrijving van een leeruitkomst uit bovenstaande tabellen, is verwerkt in de professionele master standaard.

5.1 Context en karakteristiek

De context en karakteristiek van de professionele master is mede gevoed door wat “oordeelsvorming” heet bij de Dublin Descriptoren. Het niveau van de context wordt hierin treffend weergegeven, het gaat namelijk om nieuwe of onbekende omstandigheden en tevens om het bredere perspectief.

Dublin Descriptors – Oordeelsvorming –
Is in staat om kennis en inzicht en probleemoplossende vermogens toe te passen in nieuwe of **onbekende** omstandigheden binnen een **bredere** (of multidisciplinaire) **context** die gerelateerd is aan het vakgebied; is in staat om kennis te **integreren** en met **complexe materie** om te gaan.

5.2.A Meesterschap

Meesterschap heeft de elementen in zich van het **levenlang leren** en van **ethisch** en **moreel** handelen. Dit komt terug bij de “Leer-en ontwikkelvaardigheden” van het NLQF en bij de Dublin Descriptoren onder “Toepassen kennis en inzicht”.

Bij meesterschap wordt gesproken van “Sociaal-maatschappelijk, ethisch en moreel handelen waarbij ze het debat aan kunnen gaan met anderen in het netwerk”. Deze invulling van meesterschap is geïnspireerd op de onderstaande Dublin Descriptor.

Dublin Descriptoren – Toepassen kennis en inzicht –
Is in staat...en daarbij rekening te houden met **sociaal-maatschappelijke en ethische** verantwoordelijkheden, die zijn verbonden aan het toepassen van de eigen kennis en oordelen.

Meesterschap kan gezien worden als een overtreffende trap t.a.v. vakmanschap en veronderstelt ook kennisverwerving op een dieper niveau. In deze tekst wordt dan ook de tekst in het NLQF aangehaald onder het kopje kennis.

NLQF
Een masteropgeleide professional beschikt over geavanceerde kennis van een beroep, kennisdomein en wetenschapsgebied en op het raakvlak tussen verschillende beroepen, kennisdomeinen en wetenschapsgebieden.

Zelfsturing en kunnen werken in een werkomgeving met een autonoom karakter zijn elementen die onder meesterschap zijn weergegeven in de tekst. Deze zijn ook terug te vinden in het NLQF onder “Leer-en Ontwikkelvaardigheden”. NLQF – Leer-en ontwikkelvaardigheden –
Ontwikkelt zich grotendeels autonoom.

5.2.B Onderzoekend vermogen

Het onderzoekend vermogen komt bij de Dublin Descriptoren terug bij “Kennis en inzicht” waarin wordt verwezen naar “onderzoeksverband”. In het NLQF komt de pijler onderzoekend vermogen het meest tot uiting. Alleen de categorie waarbinnen het onderzoekend vermogen wordt geplaatst varieert.

Dublin Descriptoren – Kennis en Inzicht –
Heeft aantoonbare kennis en inzicht, gebaseerd op de kennis en het inzicht op het niveau van Bachelor en die deze overtreffen en/of verdiepen, alsmede een basis of een kans bieden om een **originele bijdrage** te leveren aan het ontwikkelen en/of toepassen van ideeën, vaak in onderzoeksverband.

NLQF – Probleemoplossende vaardigheden –
Onderkent en analyseert **complexe problemen** in de beroepspraktijk en in het kennisdomein en **lost** deze op tactische, strategische en creatieve wijze **op**.

In de NLQF wordt onder “Toepassen van kennis” over fundamenteel onderzoek gesproken, dit past niet in de context van de professionele master. Onder de categorie “Probleemoplossende vaardigheden” komt de wijze van onderzoek passend bij een professionele master meer tot uiting.

NLQF – Toepassen van kennis –
Signaleert beperkingen van bestaande kennis in de **beroepspraktijk** en in het kennisdomein op het raakvlak tussen verschillende beroepspraktijken en kennisdomeinen onderneemt actie **Analyseert** complexe beroeps- en wetenschappelijke taken en voert deze uit.

5.2.C Interprofessioneel handelen

Het interprofessioneel handelen gaat het om vraagstukken grensoverstijgend en breed kunnen onderzoeken, analyseren en oplossen. In de Dublin Descriptoren, de EQF en de NLQF zijn niveaubeschrijvingen te vinden die dit benoemen.

Dublin Descriptoren – Toepassen van kennis –
Is in staat om kennis en inzicht en probleemoplossende vermogens toe te passen in nieuwe of onbekende omstandigheden binnen een **breder** (of **multidisciplinaire**) **context** die gerelateerd is aan het vakgebied; is in staat om kennis te **integreren** en met complexe materie om te gaan.

EQF – Kennis –

Kritisch bewustzijn van kennisproblemen op een vakgebied en op het **raakvlak** tussen verschillende vakgebieden.

NLQF – Verantwoordelijkheid en zelfstandigheid –

Formuleert oordelen op grond van onvolledige of beperkte informatie en houdt daarbij rekening met **sociaal-maatschappelijke**, wetenschappelijke en ethische verantwoordelijkheden, die zijn verbonden aan het toepassen van de eigen kennis en **oordelen**.

In het NLQF is onder dezelfde beschrijving ook een relatie gelegd met de pijler **meesterschap**. Onder interprofessioneel handelen is het eerste gedeelte gebruikt als duiding van het niveau. Het gaat om situaties waarbij onvolledige of beperkte informatie beschikbaar is en toch wordt gevraagd aan de masterprofessional om uitspraken te doen.

5.2.D Doorwerking

De uitwerkingen van het niveau met betrekking tot doorwerking is ten dele terug te vinden in de Dublin Descriptoren “Communicatie” en zijn vooral beschreven in het EQF onder “Vaardigheden” en de uitwerking van “Verantwoordelijkheid en zelfstandigheid”.

Dublin Descriptoren – Communicatie –

Is in staat om **conclusies**, alsmede de kennis, motieven en overwegingen die hieraan ten grondslag liggen, duidelijk en ondubbelzinnig **over te brengen** op een publiek van specialisten of niet-specialisten.

EQF – Vaardigheden –

Gespecialiseerde vaardigheden in probleemoplossing, die op het gebied van onderzoek en/of innovatie vereist om **nieuwe kennis** en procedures te ontwikkelen en kennis uit verschillende vakgebieden te integreren.

De bijdrage aan kenniscreatie in het beroepsdomein komt hierin tot uiting.

EQF- Verantwoordelijkheid en zelfstandigheid –

Managen en transformeren van complexe en onvoorspelbare werk- of studiecontexten die nieuwe strategische benaderingen vereisen.

Het kunnen managen en transformeren van contexten die nieuwe benaderingen vereisen, is een niveaubeschrijving waarmee wordt geschetst welke impact de masterprofessional heeft op de beroepspraktijk.

5.3 Het onderscheidende principe tussen de raamwerken

Een onderscheidend principe is het criterium dat bij elk niveau terugkomt en ten opzichte van een vorig niveau verandert¹⁷. Onderscheidende principes zijn “zelfstandigheid” en “complexiteit”¹⁸. Het gaat daarbij om de mate waarin zelfstandigheid van de student wordt gevraagd en de mate van complexiteit van de context en de opdracht. In de bijlage is het ZelCom model nog opgenomen als hulpmiddel om het niveau te duiden naar “complexiteit” en “zelfstandigheid”. Andere onderscheidende principes zijn **de mate van transfer** van het geleerde, de **mate van ambiguïteit** van het vraagstuk, **het bereik** van de oplossing en de **reikwijdte** en **scope**.

¹⁷ Beschrijving van het Ad-niveau versie 5.0 , (2018). Vereniging Hogescholen, Landelijk Platform Associate Degree. http://www.deassociatedegree.nl/wp-content/uploads/181001-Beschrijving-niveau-5-v5.0-2018_.pdf

¹⁸ Saxion Hogeschool, afdeling Onderwijsontwikkeling & Kwaliteitszorg Dienst Onderwijs & Student (2011). Handleiding hbo-niveau, handleiding voor het onderzoeken, realiseren en verantwoorden van het hbo-niveau.

Bijlage

ZelCom Model

Niveau: Complexiteit HOOG en Zelfstandigheid LAAG	Niveau: Complexiteit en Zelfstandigheid Gemiddeld	Niveau: Complexiteit LAAG en Zelfstandigheid HOOG
<p>Complexiteit: hoog</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er moet een diversiteit aan opdrachten worden uitgevoerd in wisselende situaties. • Werkzaamheden zijn complex, onbekend en ongestructureerd. • De problemen moeten geanalyseerd worden. • De benodigde gegevens moeten worden verzameld. • Er is geen standaardaanpak, er moeten nieuwe procedures worden ontwikkeld. • Er zijn geavanceerde specialistische en vakoverstijgende kennis en vaardigheden nodig. • Er moeten nieuwe technologieën worden toegepast. • Er moet nieuwe kennis en vaardigheden worden ontwikkeld. • De situaties zijn onbekend, dynamisch en niet-transparant. • De organisatie is groot en er zijn veel regels waar rekening mee gehouden moet worden. • Er is een grote tijdsdruk. • De impact van de werkzaamheden is groot. • Er moet met meerdere partijen en politieke gevoeligheden rekening worden gehouden. 	<p>Complexiteit: gemiddeld</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er moeten meerdere opdrachten worden uitgevoerd in één bepaalde situatie of één opdracht in wisselende situaties. • Werkzaamheden zijn divers, complex en gestructureerd. • Het probleem is deels bekend, en moet deels nog geanalyseerd worden. • De benodigde gegevens moeten worden verzameld. • Er is sprake van standaardprocedures, die moeten worden aangepast in wisselende situaties. • Er zijn specialistische kennis en vaardigheden nodig. • De situatie is onbekend maar • transparant. • De organisatie is van gemiddelde grootte en er zijn regels waar rekening mee gehouden moet worden. • Er is tijdsdruk. • De impact en/of de politieke lading van de werkzaamheden is redelijk groot. • Er moet met meerdere partijen rekening worden gehouden. 	<p>Complexiteit: laag</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er moet één opdracht worden uitgevoerd in één bepaalde situatie. • Werkzaamheden zijn eenvoudig en gestructureerd. • Het probleem is bekend. • De benodigde gegevens zijn bekend. • Er is sprake van standaardprocedures. • Er zijn basiskennis en basisvaardigheden nodig. • De organisatie is klein en er zijn weinig regels. • Er is weinig tijdsdruk. • De impact en politieke lading van de werkzaamheden zijn klein. • Er zijn weinig partijen bij betrokken.

<p>Zelfstandigheid: laag</p> <p>De student of beroepsbeoefenaar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Krijgt instructie, begeleiding en/of toezicht • Handelt volgens opdracht/instructie, niet • uit eigen initiatief • Krijgt begeleiding bij hanteren van eigen ontwikkelingsproces • Neemt niet zelfstandig besluiten • Schakelt hulp in bij onverwachte omstandigheden • Heeft een operationele rol • Heeft een assisterende, ondersteunende of uitvoerende functie • Is verantwoordelijk voor goede uitvoering van de eigen werkzaamheden. 	<p>Zelfstandigheid: gemiddeld</p> <p>De student of beroepsbeoefenaar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Krijgt tussentijds begeleiding of begeleiding op afstand of op afroep. • Handelt (ook) uit eigen initiatief. • Hanteert grotendeels zelfstandig eigen ontwikkelingsproces. • Maakt voor onderdelen van de opdracht zelfstandig keuzes en neemt zelfstandig besluiten. • Speelt (binnen grenzen) in op • onverwachte omstandigheden. • Heeft een tactische rol. • Heeft een uitvoerende, adviserende of organiserende functie. • Is verantwoordelijk voor goede uitvoering van de eigen • werkzaamheden. • Stimuleert anderen. <ul style="list-style-type: none"> • Begeleidt anderen. 	<p>Zelfstandigheid: hoog</p> <p>De student of beroepsbeoefenaar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Krijgt weinig sturing en begeleiding. • Handelt uit eigen initiatief. • Hanteert zelfstandig eigen ontwikkelingsproces. • Reflecteert zelfstandig op eigen werkzaamheden en rol. • Maakt zelfstandig keuzes en neemt zelfstandig besluiten. • Speelt in op onverwachte omstandigheden. • Heeft veelal een strategische rol. • Heeft een adviserende, organiserende, leidinggevende of beleidsbepalende functie. • Is in grote mate verantwoordelijk voor eigen werk en voor de resultaten van teams/projecten. • Stimuleert anderen. • Leidt anderen op. • Stuur anderen aan.
--	--	--

COLOFON

Juni 2019
Vereniging Hogescholen
Prinsessegracht 21
2514 AP Den Haag

Telefoon (070)
verenighogescholen.nl
@Ver_Hogescholen

